

Γιατί η αρμοδιότητα προστασίας και διαχείρισης του Φυσικού Περιβάλλοντος πρέπει να φύγει από το ΥΧΟΠ και να ανατεθεί στο προτεινόμενο Υπουργείο.

Το Φυσικό Περιβάλλον και η ανάγκη αρμόδιου φορέα για την αποτελεσματική και ορθολογική διαχείρισή του

Το φυσικό περιβάλλον αποτελείται από όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που συνυπάρχουν ή συνδέονται με την "άγρια" βλάστηση και αναφέρεται σ' όλες τις εκτάσεις που καλύπτονται από την βλάστηση αυτή (δάση, λειβάδια, άγονες εκτάσεις κλπ.) ανεξάρτητα από τη χρήση τους. Επίσης όλους τους ποταμούς και τις θάλασσες. Περιλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία, όπως την άγρια κανίδα και την αυτοφυή χλωρίδα, τους χαρακτηριστικούς βιότοπους, τους ιδιαίτερους γεωμορφολογικούς και φυσιογραφικούς σχηματισμούς και τα φυσικά τοπία, που αποτελούν τη φυσική κληρονομιά κάθε χώρας.

Η Πολιτεία είχε αναθέσει εξ' ολοκλήρου στη δασική υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας την αρμοδιότητα για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των αντίστοιχων εκτάσεων που περιλαμβάνονται σ' αυτό, καθώς και για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για το σκοπό αυτό. Στην ίδια υπηρεσία είχε δοθεί επίσης αποφασιστική αρμοδιότητα για την έγκριση οποιονδήποτε επεμβάσεων ή δραστηριοτήτων σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον, τον καθορισμό όρων, την αστυνόμευση κλπ.

Είναι γνωστό ότι τα τελευταία ιδίως χρόνια το φυσικό περιβάλλον αποκτά νέες διαστάσεις. Αναγνωρίζεται όλο και πιο πολύ η ιδιαίτερη αξία του και δίνεται, ιδιαίτερη σημασία στα χαρακτηριστικά και τις αξίες του φυσικού περιβάλλοντος, όχι μόνο όσον αφορά την αποτελεσματική προστασία και διατήρησή τους, σαν πολύτιμων στοιχείων της φυσικής κληρονομιάς της χώρας.

Το φυσικό περιβάλλον κάθε χώρας καλείται ακόμα να ικανοποιήσει, ιδιαίτερα μέσα από το θεσμό των "προστατευόμενων περιοχών", των "χώρων υπαίθριας αναψυχής" και άλλων φυσικών (με φυσική ή τεχνητή βλάστηση) εκτάσεων, μια σειρά από ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου, που αναφέρονται στην τάση για την έξοδό του στο ύπαιθρο και την επαφή του με τη φύση, ιδιαίτερα με τη θάλασσα, τον ορεινό χώρο και το δάσος. Παρέχει, ως εκ τούτου, σημαντικές ευκαιρίες αναζωογόνησης και "ανάπτυξης" της υπαίθρου, αφού λειτουργεί σαν πόλος έλξης ενός αυξανόμενου αριθμού επισκεπτών (από όλο τον κόσμο) που συμμετέχει σε μια μορφή φυσιολατρικού ή περιηγητικού τουρισμού, που εξελίσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια.

Είναι γνωστό επίσης, ότι η χώρα μας είναι προικισμένη με μια πλούσια, όσο και σπάνια ποικιλία από φυτά και ζώα, καθώς και από χαρακτηριστικούς βιοτόπους και τοπία με απaráμμηλη ομορφιά, που προκαλούν το ενδιαφέρον και το θαυμασμό σε παγκόσμια κλίμακα. Όταν μάλιστα συνδυαστούν με τα αξιόλογα ιστορικά και αρχαιολογικά μνημεία και ευρήματα, που σε μεγάλη αφθονία κρύβει και συντηρεί η ελληνική γη, η σημασία και η αξία του Ελληνικού Φυσικού Περιβάλλοντος γίνεται ακόμη μεγαλύτερη. Αντίστοιχες είναι όμως και οι υποχρεώσεις, αλλά και οι προοπτικές από την αποτελεσματική διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. Είναι γεγονός αναμφισβήτητο άλλωστε, ότι η προστασία και κατάλληλη "αξιοποίηση" του φυσικού περιβάλλοντος και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, αποτελεί στις μέρες μας επιτακτική "κοινωνική αναγκαιότητα".

Θα πρέπει να πούμε όμως εδώ, ότι στη χώρα μας, παρά το ότι έχουν γίνει ορισμένα βήματα, ιδιαίτερα τη δεκαετία 1980 - 1990, οι προσπάθειες της πολιτείας να προστατέψει και να διαχειριστεί ουσιαστικά το φυσικό περιβάλλον της πατρίδας μας, δεν υπήρξαν απόλυτα ικανοποιητικές μέχρι τώρα. Η χώρα μας υπολείπεται κατά πολύ στα θέματα αυτά, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

Είναι γεγονός, ότι δεν έχει κατανοηθεί ακόμα στο βαθμό που πρέπει η ανάγκη για την ιδιαίτερη μεταχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και την κατάλληλη αξιοποίηση των ιδιαίτερων αξιών του και δεν έχει εκφραστεί η απαραίτητη πολιτική δέσμευση για την αποτελεσματική προστασία και την ορθολογική διαχείρισή τους.

Παρά τη μεγάλη σημασία στην εποχή μας και τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας μας για τα θέματα αυτά (Συνθήκη RAMSAR, Συνθήκη Βέρνης-Βόννης, Περιχές Παγκόσμιας Κληρονομιάς και Βιοσφαιρικά Αποθέματα της UNESCO, Οδηγία 79/409/ΕΟΚ κλπ.), η ενασχόληση της πολιτείας με τα παραπάνω θέματα δεν υπήρξε συστηματική μέχρι τώρα. Πολλές είναι οι οργανωτικές αδυναμίες της διοίκησης για να ασχοληθεί συστηματικά και ουσιαστικά με το φυσικό περιβάλλον και τις αξίες του, ενώ ιδιαίτερα προβλήματα υπάρχουν όσον αφορά την αποτελεσματική διαχείριση των θεμάτων αυτών στην πράξη, αφού όλοι είναι αρμόδιοι και αναρμόδιοι.

Η παράλειψη και η αδυναμία αποτελεσματικής προστασίας και ορθολογικής αξιοποίησης του φυσικού περιβάλλοντος και των ιδιαίτερων αξιών του, θα είναι ίσως δικαιολογημένη πριν από ορισμένα χρόνια, όταν οι αντίστοιχες εκτάσεις ήταν απομονωμένες, ελάχιστα γνωστές, με περιορισμένες πιέσεις και χωρίς πολλές δυνατότητες αξιοποίησης. Σήμερα όμως που εμφανίζονται νέες προοπτικές και υπάρχει έντονη κοινωνική απαίτηση για την προστασία και κατάλληλη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, η πολιτεία δεν μπορεί να μείνει αδρανής.

Είναι απαραίτητο να ασχοληθεί περισσότερο σοβαρά και ουσιαστικά με τα θέματα αυτά. Θα πρέπει πρώτα να διαμορφωθεί και να παγιωθεί μια "Εθνική Πολιτική Προστασίας-Διατήρησης της Φύσης και των Φυσικών Πόρων", που να λαμβάνεται υπόψη σε οποιαδήποτε διαδικασία Αναπτυξιακού Σχεδιασμού και οργάνωσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Αναγκαία είναι επίσης και μια επί μέρους πολιτική, που θα αναφέρεται ειδικά στο φυσικό περιβάλλον και θα καθορίζει τις προτεραιότητες, τα μέσα, κλπ.

Πέρα όμως από αυτά, τίποτε δεν μπορεί να αξιοποιηθεί στην ουσία αν δεν οργανωθούν και δεν κατοχυρωθούν οι αρμόδιες υπηρεσίες που θα αναλάβουν να εφαρμόσουν στην πράξη ή να εποπτεύσουν κατάλληλα, τα μέτρα που εφαρμόζονται διεθνώς και είναι απαραίτητα για την αποτελεσματική προστασία και την ορθολογική διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των ιδιαίτερων αξιών του.

Για την επιλογή των πιο κατάλληλων υπηρεσιών προς την κατεύθυνση αυτή, τη βελτίωση της οργάνωσής τους ώστε να ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες και απαιτήσεις που δημιουργούνται, και την κατοχύρωσή τους στην εφαρμογή της αντίστοιχης πολιτικής και των αναγκαίων μέτρων-ενεργειών, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη και τα ακόλουθα:

1.- Η αρμοδιότητα για το χειρισμό των παραπάνω θεμάτων, σχετικά με το φυσικό περιβάλλον, ιδιαίτερα όσον αφορά την υλοποίηση και την εφαρμογή τους στην πράξη, ανήκει στο προτεινόμενο Υπουργείο, στο οποίο θα υπάγεται και η δασική υπηρεσία (όπως και παλαιότερα).

Είναι φανερό ακόμα, όπως προκύπτει από τις κείμενες διατάξεις (σχετικές διατάξεις του Ν.Δ. 86/1969, άρθρο 19 του Ν. 998/1979, Π.Δ.67/1981, Ν.177/1975 άρθρο 1), ότι η πολιτεία έχει αναθέσει την ευθύνη για την προστασία και την εφαρμογή μέτρων διαχείρισης κλπ. της αυτοφυσικής χλωρίδας και άγριας πανίδας, συμπεριλαμβανομένων και θεμάτων συλλογής, έγκρισης, ερευνητικών εργασιών κλπ., επίσης στην δασική υπηρεσία.

Είναι γνωστό άλλωστε, ότι μόνο η δασική υπηρεσία έχει τη δυνατότητα επιβολής των μέτρων που προβλέπουν οι αντίστοιχες νομοθεσίες για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την εφαρμογή της νομοθεσίας, την αρμοδιότητα έκδοσης αστυνομικών (και ρυθμιστικών) διατάξεων για τα θέματα αυτά και διαθέτει επίσης προσωπικό, που έχει και ανακριτικά-αστυνομικά καθήκοντα, για την εφαρμογή της αντίστοιχης

νομοθεσίας. Το προσωπικό της δασικής υπηρεσίας άλλωστε, είναι το μόνο που ζει καθημερινά μέσα στο δάσος και το φυσικό περιβάλλον και γνωρίζει καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον, τα μυστικά και τις ευαισθησίες του.

2.- Με την ίδρυση του ΥΧΟΠ (Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος το 1980, σήμερα ΥΠΕΧΩΔΕ) και την έκδοση το 1986 του Ν.1650/1986 (νόμος-πλαίσιο) "Για την προστασία του περιβάλλοντος", δημιουργείται κάποια σύγχυση, όσον αφορά το χειρισμό των θεμάτων για το φυσικό περιβάλλον.

Το Κεφ.Δ του Ν.1650/86, αναφέρεται στην "Προστασία της Φύσης και του Τοπίου" και εκτός από τη δασική υπηρεσία, που εξακολουθεί να διατηρεί τις παραπάνω αρμοδιότητες, ορίζεται ότι, όταν απαιτείται η έκδοση κανονιστικών πράξεων για θέματα προστατευόμενων περιοχών, ειδών αυτοφυσούς χλωρίδας κλπ., (άρθρο 20 παρ.2, άρθρο 21 παρ.1, άρθρο 21 παρ.6, άρθρο 31 παρ.9), επιβάλλεται συναρμοδιότητα των Υπουργών Γεωργίας, ΠΕΧΩΔΕ και άλλων κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών.

Η συναρμοδιότητα όμως αυτή αναφέρεται κυρίως σε γενικά θέματα και θέματα πολιτικής και σε καμιά περίπτωση δεν αφαιρούνται "εκτελεστικές" αρμοδιότητες της δασικής υπηρεσίας σε θέματα φυσικού περιβάλλοντος και των αξιών του, όπως προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις. Είναι σαφές άλλωστε, ότι ο ιδρυτικός νόμος του ΥΠΕΧΩΔΕ (Ν.1032/1980, ΦΕΚ 57 Α'), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 31 παρ.1 του Ν. 1650/86, ορίζει ρητά ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει την αρμοδιότητα "για την έκφραση και χάραξη της γενικής πολιτικής σχετικά με τη χωροταξία και την προστασία του περιβάλλοντος" και το "συντονισμό" των ειδικών προγραμμάτων προστασίας του περιβάλλοντος των επί μέρους φορέων". Δεν μπορεί κατά συνέπεια να ασκεί "εκτελεστικές" αρμοδιότητες (εφαρμογής

νομοθεσίας) σε θέματα αρμοδιότητας άλλων φορέων, όπως είναι αυτά που αφορούν την προστασία στην πράξη της φύσης και του τοπίου, που καθορίζονται από τις καθ' ύλην κείμενες διατάξεις.

3.- Θα πρέπει να πούμε εδώ, ότι η ενασχόληση των διαφόρων φορέων και υπηρεσιών τα τελευταία χρόνια με το φυσικό περιβάλλον, αναφέρεται κυρίως (ιδιαίτερα από πλευράς ΥΠΕΧΩΔΕ) στην εκπόνηση πληθώρας μελετών (για τις οποίες ξοδεύτηκαν εκατοντάδες εκατομμύρια), καθώς και στην εκπροσώπηση της χώρας μας σε διάφορους διεθνείς οργανισμούς και την ΕΟΚ για τα θέματα αυτά. Οι περισσότερες δε μελέτες, (και συνεργασίες με διεθνείς οργανισμούς) έγιναν χωρίς καμιά ουσιαστική συνεργασία (ούτε καν ενημέρωση πολλές φορές) με την αρμόδια δασική υπηρεσία (ιδιαίτερα σε κεντρικό επίπεδο). Σε καμιά δε σχεδόν περίπτωση οι φορείς αυτοί δεν προχώρησαν στην ουσιαστική εφαρμογή και την εκτέλεση μέτρων-έργων προστασίας και διαχείρισης στην πράξη του φυσικού περιβάλλοντος, εκτός ίσως από κάποιες μεμονωμένες (ασυντόνιστες) ενέργειες, για προβολή, απασχόληση κάποιου προσωπικού, τη συνεργασία με φορείς σε τοπικό επίπεδο κλπ.

4.- Είναι αξιοσημείωτο επίσης, ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στις παραπάνω μελέτες, προγράμματα κλπ., για την "απογραφή" την "προστασία" και την "διαχείριση" του φυσικού περιβάλλοντος, αναζητήθηκαν ή συμπληρώθηκαν στις περισσότερες περιπτώσεις με στοιχεία από τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο.

5.- Είναι γνωστό άλλωστε ότι η δασική υπηρεσία, δεν είναι μόνο η μόνη στην οποία υπάρχουν επίσημα στοιχεία για το ιδιοκτησιακό καθεστώς, δουλείες, δικαιώματα κλπ., για όλες τις εκτάσεις που καλύπτονται από τα χαρακτηριστικά που αποτελούν το φυσικό περιβάλλον. Είναι επίσης αυτή που έχει δημιουργήσει και κατέχει το απαραίτητο χαρτογραφικό και

λοιπό υλικό για τη μελέτη και τον προγραμματισμό της διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος.

Είναι πολύ σημαντικό για παράδειγμα, το γεγονός ότι η δασική υπηρεσία έχει καθιερώσει και εφαρμόζει εδώ και πάνω από 50 χρόνια την εκπόνηση "Διαχειριστικών Μελετών" για κάθε "Δασικό Σύμπλεγμα" της χώρας.

Εκτός από τις διαχειριστικές μελέτες, που παρέχουν πολύτιμα στοιχεία σε κάθε μελετητή ή διαχειριστή του φυσικού περιβάλλοντος, έχουν δημιουργηθεί επίσης και υπάρχουν στη δασική υπηρεσία τα παρακάτω (χαρτογραφικά) έργα υποδομής με ιδιαίτερη αξία για τη μελέτη, τον προγραμματισμό και την εφαρμογή μέτρων-έργων στο φυσικό περιβάλλον.

- Χάρτες Χρήσεων Γης, Κλίμακας 1:50.000 που καλύπτουν το 70% της Επικράτειας και περιέχουν στοιχεία γεωμορφολογικά, κλιματικά, ζωνών βλαστήσεως και δίνουν τη γεωικανότητα επιμέρους εκτάσεων για γεωργία, δασοπονία, λιβαδοπονία, αναψυχή.
- Ορθοφωτοχάρτες, Κλίμακας 1:20.000 με τους οποίους καλύπτεται το 80% της επικράτειας. Βασίζονται στις αντίστοιχες αεροφωτογραφίες με επί τόπου συμπληρωματικά στοιχεία, και απεικονίζουν τις διάφορες χρήσεις γης (δάση, βοσκάτοποι, γεωργικές εκτάσεις, εγκαταλελειμμένες, οικισμοί, άγονα, δρόμοι κλπ.) με ιδιαίτερη ανάλυση των δασών, όσον αφορά δασοπονικό είδος, βαθμό συγκόμωσης, ξυλοβρίθεια κλπ.
- Εγχρωμοί Χάρτες, Κλίμακας 1:200.000 κατά νομό, που βασίζονται σε σμίκρυνση των ορθοφωτοχαρτών και δίνουν τις χρήσεις γης, καλύπτοντας σήμερα περί τους 20 νομούς.
- Εδικοί Χάρτες, κλίμακας 1:50.000 για την Αττική με τις χρήσεις γης, ιδιαίτερα όσον αφορά τον προσδιορισμό των δασικών εκτάσεων, με βάση την κτηματογράφηση από ειδικά συνεργεία της δασικής υπηρεσίας, που έχουν καλύψει μέχρι σήμερα το μεγαλύτερο μέρος της χώρας, αποδίδοντας τα κτηματικά στοιχεία σε χάρτες κλίμακας 1:5.000.

6.- Είναι φανερό από τα παραπάνω ότι η δασική υπηρεσία έχει όχι μονάχα την κατά νόμο αρμοδιότητα, αλλά και την κατάλληλη οργάνωση και υποδομή για να αναλάβει το δύσκολο έργο και την "πρόκληση" για την αποτελεσματική προστασία και την ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση του ανεπανάληπτου φυσικού περιβάλλοντος της πατρίδας μας.

Η δασική υπηρεσία, με την τεράστια εμπειρία που διαθέτει στη διαχείριση γενικά βιοτόπων και με τις δυνατότητες που έχει να εφαρμόσει οποιαδήποτε πολιτική προστασίας σε τοπικό επίπεδο (από την άποψη προσωπικού-φύλακες κλπ.- και υποδομής σε απομακρυσμένες και ορεινές περιοχές), είναι ο κατά εξοχήν φορέας που μπορεί να ανταποκριθεί με επιτυχία -εφόσον αναβαθμιστεί κατάλληλα - στο δύσκολο έργο της προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, που αποτελεί πράγματι επιτακτική ανάγκη των καιρών μας.

Η παράδοση και υποδομή αυτή είναι πολύ δύσκολο να δημιουργηθεί από οποιοδήποτε νέο φορέα θα μπορούσε να αναλάβει αρμοδιότητες στα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος, ιδιαίτερα όσον αφορά την εφαρμογή τους στην πράξη, ενώ με τη βελτίωση της υπάρχουσας υποδομής και οργάνωσης, η δασική υπηρεσία μπορεί να ανταποκριθεί με επιτυχία στις απαιτήσεις των καιρών μας.

Για τους παραπάνω λόγους και πολλούς άλλους που είμαι σε θέση να αναφέρω, προτείνω η αρμοδιότητα της προστασίας και διαχείρισης του Φυσικού Περιβάλλοντος να περιέλθει στο προτεινόμενο Υπουργείο, Δασών, Αλιείας, Ορεινής Οικονομίας & Φυσικού Περιβάλλοντος.

ΜΟΙΣΧΟΡΗΣ Γ. Γ.
ΕΣΥ